

DEŽELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Študijska knjižnica
Via Geppa 9
TRIESTE

Deželni levi center ne daje nič Slovencem

V torek 15. t.m. je dr. Berzanti podal ostavko deželne vlade spričo doseženega sporazuma o sestavi nove vlade med strankami levega centra. V sredo je deželni svet sprejel ostavko na znanje. V četrtek je bila izvoljena nova vlada, v kateri so štirje odborniki KD, dva PSI in dva PSDI, oba namestnika pa sta pripadnika KD. Za predsednika deželne vlade je bil ponovno izvoljen dr. Berzanti (KD), ki je prejel tudi glas predstavnika «Slovenske skupnosti» Škerka. Novoizvoljeni predsednik je v petek prebral pred deželnim svetom programsko izjavo nove vlade. Ta teden pa se je začela splošna razprava o izjavi.

Pogajanja med strankami levega centra v deželi so trajala več kot dva meseca. V tem času se je deželni svet sestel samo enkrat dne 1. februarja, kar je predvideno po zakonu. To pomeni, da se je zakonodajno delo popolnoma ustavilo zaradi teh pogajanj, ki so uradno privedla šele 17. februarja do izvolitve nove deželne vlade. V okviru teh pogajanj je prišlo do velikih nesoglasij med štirimi strankami ne zaradi programa, ki ga mislijo izvajati, pač pa zaradi odborniških mest. In res, ker so socialisti zahtevali mesto podpredsednika vlade, je ostal dosednji podpredsednik Dulci (PSDI) izven vlade. Izven vlade je ostal tudi prejšnji namestnik odbornika Gorican Cocianni (KD), medtem ko je izgubil mesto odbornika in postal namestnik demokristjanski sindikalist Giust. Tako se lahko trdi, da so odborništa med demokristjani bila razdeljena pripadnikom desne in centristične struje, dočim je bil oslavljen vpliv njihove leve struje. Od socialistov pa je dobil odborniško mesto desničar; pripadnik Cattanija Dalmas iz Pordenona.

Že ta dejstva nam potrjujejo, da nova vlada levega centra v naši deželi ni pridobila na jasnosti. Nasprotno, zmagale so tiste struje, ki se v vsaki od štirih strank nagibljejo na desno.

Druga negativna karakteristika vlade levega centra v deželi je program, ki je le malo različen od tistega programa, ki ga junija 1964 socialistični tovariši niso hoteli sprejeti, češ da ne vsebuje nič novega. V glavnem je program zelo splošen in ne nakazuje nobenih konkretnih, punktualiziranih rešitev, kot je poudaril tov. Sema, ki je prvi spregovoril od komunističnih svetovalcev. Program lahko pomeni vse in nič, saj po vsakem problemu se omejuje na nekatere splošne stavke, od katerih nekateri celo dišijo po demagogiji. Eno izmed najtežjih «načel», na katerih naj sloni vlada, pa je ostro začrtana meja med večino in manjšino v deželnem svetu. Medtem ko je dr. Berzanti v svoji izjavi od 28. aprila 1965 v imenu vlade DC-PSDI govoril o politiki in o demokratični igri med večino in manjšino «brez kakršnih koli diskriminacij», tokrat

se govori, da je večina avtonomna in neodvisna, tako da zgleda, da se deželni svet sestavlja samo iz svetovalcev štirih strank, ki ne bodo upoštevale nobenih predlogov opozicij. Vsekakor je torej vstop socialističnih tovarišev v vlado poslabšal demokratično dialektiko in je ni izboljšal, kar je zelo slabo spričevalo za novo vlado in zlasti za PSI.

Tudi glede drugih problemov — gospodarskih, socialnih, kulturnih — vsebuje program točke, ki niso nič drugega kot ponavljanje rimskih navodil in ne predstavljajo nič specifičnega in naprednega za deželo. A na te probleme in na nakazane rešitve se bomo povrnili v prihodnjih številkah. Tokrat nas predvsem zanima odnos nove večine do slovenske narodne manjšine.

V programskih izjavah dr. Berzantija srečujemo naslednje stavke:

«V okviru politike levega centra so bistvene važnosti odnosi medsebojnega razumevanja med različnimi civilizacijami in izročili ter zaradi tega tudi odnosi med državljani italijanskega jezika na eni ter državljani slovenskega jezika na drugi strani.

Dežela bo, v mejah svojih pristojnosti, nadaljevala svojo dejavnost za pospeševanje razvoja skladnega in omikanega sožitja med državljani brez razlike glede na jezik, pleme, običaje in kulturo, ker so vsi enaki pred zakonom v uživanju pravic in v izpolnjevanju dolžnosti, ki iz zakona izvirajo.

V tej perspektivi bo odbor levega centra prispeval k uresničevanju demokratične politike nasproti slovenski manjšini in bo podpiral tiste predloge (tudi zakonodajne pobude na parlamentarni ravni), ki bodo težili k temu, da se priznajo upravičene potrebe in zahteve manjšinske jezikovne skupine, pri čemer se bo postavil proti vsakršni obliki pobesnelega nacionalizma in ostankov rasistične miselnosti, kjer koli bi se pojavili.

Odbor namreč meni, da se mora demokratična politika, po kateri so se ravnale stranke levega centra nasproti manjšinam, in ki se je že na splošno začela s konkretnimi uresničenji, razvijati, da se doseže privolitve vedno širšega dela manjšin na demokratično politiko v deželnem in vsedravnem merilu.

Na prvi pogled — kot je poudaril tov. Sema v svojem govoru — bi se zdelo, da je levi center napravil velik korak naprej v obravnavanju problemov slovenske manjšine. A že pri natančnejšem prebiranju gornjih stavkov, lahko pridemo do prvega zaključka: tudi tokrat se še vedno ostaja le pri načelih, ki jih lahko vsak sprejme, tako da je celo misovec Geffer-Wondrich dejal, da se delno strinja s takšno utemeljitvijo odnosa do manjšine.

Ko pa analiziramo stavek za stavek, prihajamo do zaključka, da ni bil napravljen noben korak na

prej od prvih izjav v deželnem svetu s strani strank večine in se čudimo, da so na takšna stališča pristali socialistični tovariši, ki so vedno v teh 21 mesecih podprli stališča komunistov po tem vprašanju.

V drugem stavku se že omejuje vsa problematika s tem, da se dr. Berzanti — kar je bil vedno njegov konjiček — sklicuje na «kompetence» dežele, ko je znano, da je večina sprejela stališče osrednje vlade in Ustavnega sodišča, ki ne daje «nobenih kompetenc» naši deželi. Zato je lahko govoriti o «medsebojnem razumevanju» in o važnosti odnosov med tužvečima narodnostima, ko se pa po drugi strani noče spremeniti dejansko in pravno stanje, v kateri živi manjšina.

Drugo nevarno in na splošno zelo nedemokratično postavljanje je (Nadaljevanje na zadnji strani)

Izjava deželnega komiteja KPI

Deželni komite KPI negativno ocenjuje ustanovitev novega sredinsko - levičarskega deželnega odbora. Ta odbor nastaja v času, ko huda vladna kriza dokazuje popoln polom določene politike in medtem, ko se kriza levega centra širi tudi na periferijo, od deželne vlade na Siciliji pa do številnih velikih občin in pokrajin, med katerimi je tudi tržaška pokrajina.

Sporazum o deželni upravi, ki je bil sklenjen na stari programatični osnovi in na pritisk centralnih vodilnih skupin krščanske demokracije in drugih strank koalicije, predstavlja hud udarec deželni avtonomiji ter pričakovanjem delavcev in ljudstva.

Deželni odbor je bil ustanovljen na osnovi programa starega kova. Leta 1964 so socialisti odklonili sporazum na taki osnovi. Ta sporazum ne izhaja iz realnega stanja v deželi, kjer narašča brezposelnost, se veča negotovost zaposlitve in se slabša življenska raven delavcev, kmetov in srednjega sloja. Da novi odbor ne upošteva tega so potrdile tudi izjave, ki jih je dal ponovno potrjeni predsednik deželnega odbora. Te izjave kažejo, da se bo nadaljevala diskriminacija proti KPI, ki je največja delavska in ljudska sila v deželi, da novi deželni odbor nima nobene volje pristopiti k uresničevanju programa dejanske obnove in niti k uresničenju tistega, kar je prejšnji odbor obljubil.

Programatična izjava ne vsebuje nič novega glede zunanje politike, ki naj oddalji Italijo od soodgovornosti za ameriško agresijo na Vietnam, ki naj odpravi tuja vojaška oporišča v deželi, ki naj prispeva k razvoju odnosov z vsemi država-

Počastitev spomina sovjetskih partizanov, ki so pokopani na vojaškem pokopališču v Trstu. Sestavek objavljamo na 4. strani

Tovariš Pacco

V torek zjutraj je umrl tovariš **Giordano Pacco**, deželni svetovalec in bivši dolgoletni župan v Miljah. Umrl je zadet od srčne kapi. Star je bil 63 let.

Giordano Pacco je bil eden izmed najbolj priljubljenih komunističnih voditeljev na Tržaškem, prijatelj in sodelavec Luigija Frausina. Sodeloval je tudi v osvobodilni borbi. Bil je član osvobodilnega odbora v Miljah. Leta 1949 je bil izvoljen za župana v Miljah in na tem mestu je ostal skoraj petnajst let. Leta 1964 je bil izvoljen za deželnega svetovalca.

V času, ko je vodil miljsko občino, se je posvečal svoji nalogi z veliko požrtvovalnostjo, sposobnostjo in občutljivostjo. Te njegove lastnosti so bile združene z globoko

človečnostjo. Zato je bil deležen spoštovanja in simpatij vsega miljskega prebivalstva.

Njegove vrline demokratičnega upravitelja, političnega voditelja, poznavca problemov in teženj tukajšnjega prebivalstva so prišle do ozraza tudi v njegovi dejavnosti v deželnem svetu.

Deželni svet je v torek počastil spomin pokojnega. Predsednik sve-

ta je v svojem govoru med drugim dejal: Giordano Pacco je v deželnem svetu znatno prispeval s svojo izkušnostjo kot upravljavec, politik, pa tudi kot navaden državljan, ki je živel v družbi svojih soseščanov. Kljub različnim ideološkim in političnim pojmovanjem smo se z njim mnogokrat srečali v želji, da bi delovali za blaginjo prebivalstva naše dežele.

V imenu komunistične skupine v deželnem svetu je počastil spomin pokojnega tovariš Paolo Sema. Iz njegovih besed povzemamo naslednje: «Giordano Pacco je kot prepričan republikanec in antifašist prišel v vrst komunistov v času najhujše borbe. Bil je osební prijatelj in sodelavec Luigija Frausina ter pobudnik odporiškega gibanja. Bil je požrtvovalen upravljavec, pošten državlján, zgleden oče in mož, spoštovan in priljubljen tovariš, človek borbe in misli. Bil je delavec, uradnik, človek, ki je posvetil štiri-deset let življenja svoji družini, politični borbi, ki je živel za svoje Milje, za svojo občino, za svoje ideale, za kulturo. Mi smo mnogo izgubili. Milje so izgubile svojega župana, deželni svet je izgubil moža, ki je resno delal in ki bi bil gotovo živel dalje, če ne bi bil tako navezan na svojo občino, na deželo in na partijo, kateri je pripadal.»

Pogreb pokojnega tovariša je bil v sredo popoldne v Miljah. Udeležila se ga je velika množica.

Poslovilne govore so imeli župan Millo, poslanka Bernetičeva in senator Vidali.

Razprava o tržaškem občinskem proračunu

Iz govorov naših svetovavcev

Občinski svet v Trstu nadaljuje razpravo o proračunu za tekoče leto. Letošnja razprava je zanimivejša od razprav v prejšnjih letih. To je zadnja proračunska razprava v sedanjem mandatu občinskega sveta. Komunistična skupina aktivno sodeluje tudi v tej razpravi. Med prvimi sta govorili svetovavki Jole Burlo in Laura Weiss. Kasneje sta govorila svetovavca France Gombač in Marij Grbec. (Daljša izvečka iz njunih govorov objavljamo tu spodaj.) Na zadnji seji sta govorila tudi svetovavca Arturo Calabria in Lino Crevatin.

Gombač:

Uprava levega centra ne rešuje problemov Slovencev

Iz govora, ki ga je imel tovariš France Gombač povzemamo naslednje:

«Ko zahtevamo od občinske uprave, naj poskrbi za obnovo poti, za ureditev kanalizacije, ojačanje javne razsvetljave v vaseh gornje tržaške okolice, navadno dobimo odgovor: v gornji tržaški okolici je vse v redu; občinska uprava je sorazmerno potrosila več denarja za razna dela v okolici nego v mestu samem.

In vendar v vaseh gornje tržaške okolice ni tako, kot občinska uprava čestokrat zatrjuje.

Pred dvema letoma so na našo zahtevo obiskali Bazovico zastopniki občinske uprave. Vaščani so jim obrazložili svoje zahteve, predvsem nujnost, da se ojači javna razsvetljava in uredi kanalizacija. In v dveh letih občinska uprava ni poskrbela za uresničitev tega zahtev. Razsvetljava je še vedno taka kot je bila prej in kanalizacije ni.

Svoječas je občinski svet razpravljaj o številnih problemih Opčin. Občinska uprava je takrat obljubila, da bo poskrbela za naglo rešitev najnujnejših problemov. Toda obljube so ostale obljube.

Občinska uprava pozablja tudi na Gropado, Padriče in Trebčah. Pri Trebčah je še vedno središče za odpadke, iz katerega se širi smrad, ki okužuje vso okolico. Kolikokrat se je že govorilo o rešitvi vprašanja mestnih smeti. Govorilo se je tudi o tem, da bi smeti predelovali v umetna gnojila. Toda samo govorilo se je o teh problemih.

Meščani zelo radi obiskujejo vasi v gornji tržaški okolici. Vsaka izmed teh vasi ima svojo značilnost in privlačnost. Kontovel, Prosek in Križ slovijo tudi po svoji izredni panorami. Toda niti v teh vaseh ni občinska uprava poskrbela za ojačanje javne razsvetljave, obnove stranskih poti ipd. Panoramična pot, ki pelje v Griže pri Padričah mimo Nerlugov, Opeškega vrha, in Kontovela do Nabrežine je skrajno slaba.

Tudi v predmestjih, n. pr. v Barokovljah, Škednju, pri Sv. Ani, na Kolonkovicu in pri Sv. Ivanu so ulice silno zanemarjene. Robidovje in plevel ob stranskih poteh zelo kvarijo lice teh krajev ter zavira cestni promet. Cesta, ki pelje iz Rojana k Piščancem je končno asfaltirana, toda ne vsa. Na odseku, dolgem okrog sto metrov, so dela ostala nedokončana. Leta in leta so prebivalci Piščancev vztrajali v zahtevi, da se jim pot uredi.

Svoječas je bila ustanovljena komisija za okoliške probleme. Ni znano če ta komisija še obstaja in če obstaja, kakšna je njena dejavnost. Danes, ko se mnogo govori tudi o ustanovitvi industrijske cone v gornji tržaški okolici, o naravnih parkih in tudi o razvoju tu-

rizma, je obstoj in dejavnost te komisije potrebna.»

V drugem delu svojega govora je svetovavec Gombač obravnaval specifična vprašanja slovenske narodne manjšine. Poudaril je:

«Levi center ni rešil slovenskih problemov. Pod levim centrom se je položaj slovenske narodne manjšine celo poslabšal. Pod vlado levega centra je ustavno sodišče odločilo, da avtonomna dežela ni pristojna za obravnavanje in reševanje vprašanj, ki se tičejo narodnih manjšin. Do tega je prišlo četudi je bila dežela s posebnim statutom ustanovljena zaradi slovenske narodne manjšine.

Deželni odbor je sprejel to odločitev. Predsednik deželnega odbora je v odgovoru na zadevno interpelacijo skupine svetovavcev KPI dejal, da ni potrebno nobeno posebno določilo za izvajanje člena 3 posebnega statuta in da je dovolj le načelno stališče o tem členu. Medtem, ko osrednja vlada jemlje deželni upravi pristojnost za reševanje problemov slovenske narodne manjšine, teh problemov niti sama ne rešuje. Posebni statut londonskega sporazuma se še ne izvaja in parlament ga ni še odobril. Parlament je odobril samo zakon za slovensko šolo. Toda niti določila tega zakona se ne izvajajo v celoti. To so med drugim poudarili tudi slovenski šolniki v svoji resoluciji, objavljeni 12. decembra. Slovensko šolstvo je bilo obnovljeno že pred dvajsetimi leti, toda položaj slovenskih šolnikov še danes ni urejen.»

Tovariš Gombač je v nadaljevanju svojega govora dejal, da v avtonomni deželi s posebnim statutom razni oblastveni organi tolmajočijo zakone po svoje, včasih tudi v protislovju z državnimi zakoni. Ožigosal je samovoljnost tržaške carinarne, ki izvaja strogo carinsko postopanje na meji in se ne drži niti zadevnega zakona, ki ga je podpisal predsednik republike. Omenil je tudi ravnanje šolskega skrbnika v Trstu, ki meni, da je on sam absoluten gospodar na področju šolstva in ki se je celo žaliivo izrazil o slovenskih šolnikih, ki terjajo svoje pravice.

Govornik je zatem nadaljeval tako:

«V tržaški občinski upravi se ni prav nič spremenilo potem, ko je bil v to upravo pritegnjen tudi slovenski socialist. Vprašanje slovenske narodne manjšine se ni premaknilo z mrtve točke.

Na partizanskem spomeniku v Miljah ostane dvojezičen napis. O zadevi se je pozitivno izrekel državni svet. Ali bo do podobnega prišlo tudi na pokopališču v Trstu? Na tržaškem pokopališču počivajo trupla številnih partizanskih borcev, Slovencev in Italijanov. Ali se bosta župan in občinski odbor zavzela za postavitev dvojezičnega napisu na nagrobniku? Ko je šlo za zadevo miljskega spomenika je tržaški župan izjavil, da je ta izven njegove pristojnosti, toda o zadevi nagrobnika na tržaškem pokopališču se ni mogoče tako izreči!

Vstop socialistov v tržaški občinski odbor ni privedel do sprememb v ravnanju s slovensko narodno manjšino. Položaj Slovencev se utegne celo poslabšati po morebitni spojitvi socialistične stranke s socialdemokrati, ki so vedno bili na nacionalističnih pozicijah.

Dejstva sama potrjujejo pravilnost naše ocene politike, ki jo izvaja levi center tako v krajevnem kot v deželnem ali vsedržavnem merilu. Izkazalo se je, kot smo predvideli, da levi center deluje proti interesom prebivalstva, delavskega razreda in Slovencev. Spletke strank, ki sestavljajo levi center

ne morejo prikriti resnice, da je treba sedanjo politiko zamenjati z novo, ki bo onemogočila protikomunistične diskriminacije ter odpravila delitev slovenske narodne skupnosti.

Posebna naloga strank delavskega razreda je, da delajo za čvrstitev boja za odsego popolne enakopravnosti Slovencev. Istočasno pa se morajo bojevati tudi za enotnost vseh Slovencev in za akcijsko enotnost z Italijani in za razvoj demokracije v naši deželi.»

Grbec:

Občina zanemarija kmetijstvo

Med razpravo o občinskem proračunu je govoril tudi svetovavec Marij Grbec. Iz njegovega govora povzemamo naslednje:

«Tudi v občinskem proračunu za leto 1965 ni bilo nobene postavke, ki bi se konkretno nanašala na kmetijstvo. To pomanjkljivost smo ostro kritizirali. Zal, občinska uprava ni upoštevala naših kritik in ne predlogov. To dokazuje tudi s tem, da niti v letošnji proračun ni vključila postavke, ki bi se specifično nanašala na kmetijstvo. Izdatki, ki so predvideni v postavki pod naslovom «kmetijstvo»: prispevek pokrajinskemu kmetijskemu nadzorništvu, prispevek za zatiranje borovega prelca in za vzdrževanje javnih parkov nikakor ni prispevek za kmetijstvo. Občinska uprava je torej kratkomalo prezrla obstoj kmetijstva. In vendar kmetijstvo v tržaški občini obstaja in je intenzivnejše kot v drugih občinah na Tržaškem. Prav zato je nujno, da občinska uprava spremeni svoje dosedanje stališče do tega vprašanja. Eden izmed odbornikov bi moral prevzeti resor za kmetijstvo. Potrebna je tudi ustanovitev posebne kmetijske komisije, ki naj bi jo sestavljala skupina svetovavcev. Ta komisija naj bi skupaj s pristojnim občinskim odbornikom proučevala vsa vprašanja, ki so v zvezi s kmetijstvom.»

V nadaljevanju svojega govora je tovariš Grbec grajal občinsko upravo, ker ni upoštevala predlogov, ki so jih svojčas postavili sve-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Presenečenje ob izvolitvi deželne uprave

Kaj je privedlo dr. Škerka da je glasoval za demokristjane?

Ob izvolitvi deželne vlade levega centra v Furlaniji-Juljski krajini je prišlo do malega presenečenja, ki pravzaprav ni presenečenje. Ko so prešteli glasove, ki jih je prejel «novi-stari» predsednik dr. Berzantija in ki so jih prejeli nekateri odborniki, so prisotni svetovalci, novinarji in publika ugotovili, da 42. glas ne pripada nobeni stranki levega centra. Ker je bilo jasno, da ni noben svetovalec KPI, PSIUP, PLI in MSI oddal svoj glas novi vladi, se je ugotovilo, da je 42. glas lahko prišel samo s strani svetovalca Slovenske skupnosti dr. Škerka.

Krajevni listi so naslednji dan to ugotovitev potrdili in zato se nam postavlja vprašanje, kako je prišlo do takšnega odnosa Slovenske skupnosti, ali bolje dr. Škerka do nove vlade levega centra v deželi. Ni znano, da bi bile štiri stranke, ki so se dva meseca pogajale za sestavo te vlade, povabile na razgovore tudi predstavnike Slovenske skupnosti, ni niti znano, da bi bile novabile Slovensko skupnost, naj se jim pridruži. Zato se nam zdi glasovanje dr. Škerka za vlado levega centra še bolj čudno. To naše začudenje je temvečje, ker se niti prejšnja vlada DC-PSDI niti nova vlada na podlagi od dr. Berzantija prebranega programa ni odlikovala in se ne odlikuje s konkretnim pristopom k reševanju slovenskih vprašanj. Nasprotno vse prejšnje delovanje vlade je dokazalo, da se hoče držati le površnih in «načelnih» obljub, medtem ko novi program levega centra govori v liniji prejšnjega zadržanja o «kompetencah» (ki jih zanikuje), se sklicuje na 3. člen, ne da bi se omenila možnost izvršnih določb, in na neke zelo meglene splošne obljube, ki jih lahko v takem stilu podajo celo liberalci, če že ne MSI.

Kaj je torej privedlo dr. Škerka, da je glasoval za dr. Berzantija in za nekatero demokristjanske odbornike (za socialdemokrate in socialiste očitno ni glasoval)? Ali je bila to direktiva Slovenske skupnosti, njen javno in uradno sprejeti sklep, ali pa je bilo to dejanje le osebja odločitev dr. Škerka, o katerem se govori, da ne uživa več popolnega zaupanja vseh voditeljev Slovenske skupnosti zaradi afere okrog naftovoda? Naj bo kakor ko-

li, smo globoko začudeni, da je bil tako, brez nikakršnega konkretne- ga zagotovila oddan za novo vlado levega centra v deželi glas, ki bo dejansko na ta način podprl dose- danje in bodočo politiko neangaži- ranja deželnih izvršnih organov do slovenske manjšine. To je pač glas, ki je bil oddan popolnoma zastonj in ima edino ta pomen, da daje prav dosedanji in sedanji politiki neupoštevanja specifičnih proble- mov narodne manjšine. Temvečje je torej naše začudenje, ker je glasoval prav za ljudi, ki niso nič napravili za Slovence v 21 mesecih obstoja dežele predstavnik, ki se v zadnjem času hvali, da se edini bori za slovenske pravice. Naši ljudje bodo vedeli, da takšna de- janja ne koristijo slovenski manjši- ni, so le izraz čudnega vsiljevanja v vrste večine, ne da bi to večina sploh zahtevala. Temu se je v pre- teklosti, ko ni bilo tako nadebud- nih odvotnikov, ki stalno grozijo s tožbami, pravilo drugače.

Pismo uredništvu

Prejeli smo in objavljamo:

«V nekem krajevnem tedniku sem bral sestavek o novi zdru- ženi socialistični stranki (PSI plus PSDI), o kateri pravi Nen- ni, da bo odločilno sredstvo de- mokratizacije in alternativa kle- rikalni vladi Italije.

Mnenja sem, da je nesmisel- no govoriti o alternativni. Toda ne zanima me toliko, kaj lahko pomeni taka stranka v vsedržav- nem merilu, kolikor vprašanje, kaj bi lahko nomenila pri nas, predvsem pri Slovencih.

Slišal sem, da se za tako stran- ko navdušujejo tudi nekateri slo- venski možje, ki so v krajevnem vodstvu socialistične stranke. Go- vori se, da se za novo stranko najbolj navdušuje Dušan Hre- ščar, ki pripada takoimenovani «liberal-crocejevski» struji soc. stranke.

Toda vprašanje je, kakšno poli- tiko bi nova stranka vodila do Slovencev, saj je znano kakšna je PSDI v Trstu. Tržaški social- demokrate so podpirali bivšega jokavega župana, ki je bil znan po mržnji do Slovencev. Za manj- šinska vprašanja se niso nikoli zanimali, tako kot da Slovencev sploh ni.

In s temi ljudmi, t. j. s social- demokrati mislijo sedaj sociali- stični voditelji graditi demokra- cijo v Italiji?! Ne smemo pozabi- ti, da je demokracija tudi pravi- čno ravnanje z narodnimi manj- šinami.

Levi center v Trstu je združil Pittonija in Gioio, Dulcija in Pe- čenka (ah, res, kaj pa bo storil Pečenko, ki je «lombardijec» in vemo, da se Lombardi in nje- gova struja krčevito branita socia- ldemokratizacije PSI?) in joj, kako grdo jih je združil!

Vse to ni šala, nasprotno, tra- gična resnica, ki bi morala resno zaskrbeti zavedne socialiste in Slovence.»

(Stedi podpis)

Zahvala

Svojci pokojnega tovariša Marja- na Čuk iz Trebč se zahvaljujejo vsem, ki so jim bili blizu ob izgubi dragega, vsem darovalcem cvetja, domači podbi, zlasti pa krajevni sekciji KPI.

V počastitev spomina pokojnega darujejo 10.000 lir za ljudski dom v Trebčah.

Stavka kovinarjev

Splošna stavka tržaških kovinarjev, ki je bila preteklo soboto, je popolnoma uspešna. Oklicali sta jo obe sindikalni organizaciji. Namesto v tovarno so šli delavci v povorko po glavnih mestnih ulicah, nato pa so se zbrali na Trgu sv. Antona, kjer so govorili sindikalni voditelji. Delavci zahtevajo sklenitev nove delovne pogodbe, zvišanje mezd, skrajša- nje delovnega urnika, priznanje sindikalnih pravic v podjetjih, izenače- nje normativnih določb in priznanje pravice do dodatnih pogažanj mezdnega značaja. Tajnik sindikata FIOM-CGIL tovariš Burlo je v go- voru na Trgu sv. Antona objasnil gori omenjene zahteve

Gorica

S seje občinskega sveta v Doberdolu

Pretekli petek je bila v Doberdolu seja občinskega sveta. Dnevni red je vseboval 12 točk. Na prvem mestu so bile interpelacije svetovavke Marije Ferletič in tov. Jožeta Pahorja. Slednji je vprašal za pojasnila glede razdeljevanja podpore dijakom. Omenjeni je namreč izvoljen od občinskega sveta v komisijo šolskega patronata, toda preteklo nedeljo so v župnišču razdeljevali dijakom denar ne, da bi bil on o tem obveščen. Župan mu je odgovoril, da je bila uprava obveščena o vsoti denarja, da bo nastopil na primernem mestu, da dobi pojasnila v zvezi s pristojnostjo občinskega predstavnika pri šolskem patronatu. Nato je župan izčrpno in potrpežljivo odgovarjal na muholovske interpelacije svetovavke opozicije Marije Ferletič. V eni izmed teh svetovavk sprašuje zakaj uprava odlaša z asfaltiranjem vaških cest v Doberdolu. Župan ji je odgovoril, da nosi ta interpelacija datum 16. januarja. Ko je zapadel sneg so morali prekiniti vsa dela. Svetovavka se s tem odgovorom ni zadovoljila, ker verjetno ne ve, da v goriški pokrajini ni čudežnih strojev, ki bi dovoljevali asfaltiranje cest tudi s temperaturo pod ničlo. Spet je prišla na dan z argumenti, ki so bili že stokrat dokazani. Med drugim je govorila tudi o vaški čitalnici in o stanju pokrajinske ceste pri Selcah, kjer gradijo avtocesto. O vseh teh problemih in o ukrepih občinske uprave je bilo že precej napisanega. Župan, čeprav si je Kat. Glas prizadeval, da bi ga prikazal kot »diktatorja«, je na vsa ta vprašanja, tudi tista, ki niso bila na dnevnem redu, odgovarjal z veliko potrpežljivostjo ter podrobno obrazložil vsako zadevo posebej.

Odbornik Černic je dejal, da imajo interpelacije svoj pomen, dokler se ne spremene v dlakocepstvo. Sicer pa si kateri koli občinski svetovavec, ne glede na to, kateri skupini pripada, lahko ogleda vse dokumente, ki so v zvezi z občinskim upravljanjem. Prav tako si vse dokumente lahko ogleda sleherni občan.

Opozicijska svetovavka pa, »ki se na upravne zadeve razume«, je v zvezi z razpravo o ureditvi turističnih cest dejala, naj občina predloži zahtevo po obnovitvi večjega števila cest, ker bi tako, mogoče, ena ali druga prišla v poštev. Seveda ni pri tem upoštevala dejstva, da je pokrajinska uprava tista, ki določa prednostno lestvico ter jo predloži deželni v odobritev. (Gre namreč za deželni zakon št. 24.)

Krminski župan o stikih s Slovenijo

Mestece Krmin je neposredno zainteresirano z gospodarskimi in kulturnimi problemi onstran meje. To izhaja bodisi zaradi tega, ker leži tik ob jugoslovanski meji, bodisi zato, ker je prebivalstvo z obeh strani nekoč živelo skupaj.

V torek, 1. marca bo predsednik novogoriške občine tov. Strukelj skupno s sodelavci uradno obiskal krminsko občinsko upravo.

V razgovoru z nami je župan Benedetti poudaril, »da so se ti stiki porodili zaradi želje občinskega sveta, da s slovensko republiko naveže tesne vezi. To pa ima širši pomen, ker prispeva h krepitvi prijateljstva med prebivalstvom, ki je v preteklosti živelo skupaj in ima zaradi tega skupne probleme, tradicije in običaje.

Čeprav se tu dobro razvija maloobsejni promet, ki nekako integrira ekonomijo obeh obmejnih področij, smo smatrali, da morajo

biti stiki širši in globlji. Primerno se nam je zdelo, da seznanimo predsednika Struklja s problemi naše krajevne ekonomije. V občini je nekaj majhnih kmetijskih posestev, ki s tehničnega vidika dobro funkcionirajo. Tradicionalna so tu obrtniška podjetja pohištvu. Industrija pa obsega nekaj oprekar in v zadnjem času tudi tovarne, ki izdelujejo hladilnike. Te stike — tako je poudaril župan Benedetti — ki so predvsem administrativnega in tehničnega značaja, mislimo razširiti tudi na kulturno področje. O tem bomo razpravljali na omenjenem sestanku s predstavniki novogoriške občine. Verjetno bomo že ob tej priliki določili datum našega obiska v Novi Gorici. Naš namen je, predvsem ta, da se s prijateljskimi ekonomskimi in kulturnimi stiki okrepijo in izboljšajo odnosi med obema deželama. Čim bolj se bomo poznali tembolj se bomo razumeli.

Vesti iz Števerjana

Občinski svet v Števerjanu je na svoji zadnji seji razpravljal o krajevnih financah, o asfaltiranju turistične ceste Slovenca-Bukovje in o pristopu h konzorciju za pospešitev razvoja. V razpravo sta posegla tudi svetovavca Občinske enotnosti Slavko Štekar in Ciril Klanjšček. Občinski odbor je vzel v poštev njune tehtne predloge. Sicer pa sta omenjena svetovavca znana po svoji resnosti in se povsem razlikujeta od svetovavcev opozicije v Doberdolu.

Na isti seji je svetovavec Štekar predlagal, naj bi olepšali prostor ob partizanskem spomeniku v Števerjanu ter vsadili tudi nekaj okrasnih dreves. Vprašal je, kako je z regulacijskim načrtom števerjanskega trga. Opozoril je tudi, da je potrebna razširitev mostu pri Grojni, za kar pa je pristojna goriška občina.

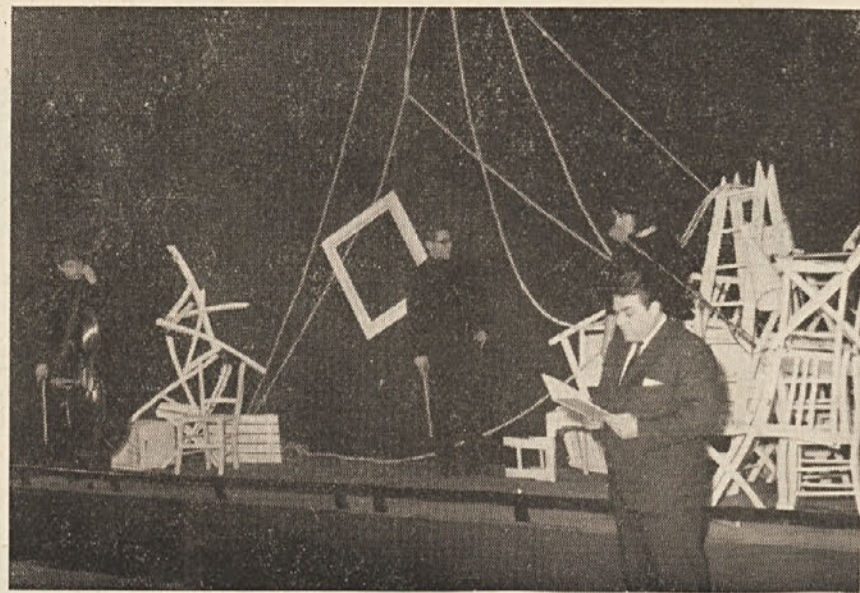
Deželni levi center

omejevati problematiko manjšine na enakopravnost med državljani in ne omenjati, da gre tu predvsem za bistveni odnos do narodne manjšine, ki predstavlja določeno celoto s svojimi specifičnostmi, ki jih je treba upoštevati, če se hočejo razumeti njene potrebe in če se hočejo uresničiti na konkretnem področju njene zahteve.

Nadalje odbor obljublja le »demokratsko politiko« do manjšine medtem ko na konkretnem področju se omenjuje na »podporo« tistim »predlogom« (in parlamentarnim pobudam), ki naj uresničijo potrebe in zahteve manjšine. Tako že v začetku vidimo, da odbor ne misli biti iniciator takšnih predlogov in pobud, kar bi prav gotovo drugače odjeknilo pri slovenskih ljudeh in pri demokratih.

Ponovno se je vrnil v gornje stavke nemogoč in nesprejemljiv pojem »jezikovne skupine«, kar Slovenci niso, ker predstavljajo zelo konkretno in zgodovinsko narodnost. Zelo nevarno je tudi dejstvo, da se napoveduje boj proti »vsakršni obliki pobesnelega nacionalizma in ostankov rasistične miselnosti, kjer koli bi se pojavili«, kar pomeni indirektno natolcevati, da so tudi Slovenci nacionalisti in rasisti, medtem ko je zelo znano vsakemu poštnjaku, od kod je do sedaj izviral nacionalističen in rasističen izpad v naši deželi.

Predzadnja trditve je smešna, ker sloni ne neutemeljeni in stvarnosti neodgovarjajoči trditvi. Pravi se, da se politika levega centra do manjšine že s konkretnimi dejanji uresničuje. Ne vemo, kako se more nekaj takega trditi, ko je znano, da se v deželnem merilu vse skupaj omejuje na izdajanje neuradnega, ciklostiliranega prevoda deželnih zakonov in na enega ali dva

Na predvečer slovenskega kulturnega praznika je bil v veliki dvorani Ljudskega doma v Ulici Madonnina kulturni večer pod naslovom »Prešeren danes«. Dejansko je bil to poskus sodobne proslave. Prireditelj je organiziral mladinski

krožek »Pino Tomažič«. Sergij Lipovec je imel uvodni negovor, recitirala sta člana Slovenskega gledališča Nora Jankovič in Edvard Martinuzzi. Sodeloval je tudi »Tržaški jazz-ensemble«. Spored je režiral dijak Jurij Uršič.

Trst

Komemoracija sovjetskih partizanov

V torek 22. februarja je bila na vojaškem pokopališču v Trstu proslava sovjetskih vojakov, ki so se udeležili osvobodilne borbe v sklopu IX korpusa in so padli na Opčinah 2. maja 1945.

Proslave so se udeležili prvi sekretar sovjetske ambasade v Rimu, dr. Oleg Ivaniski, kapetan sovjetske mornarice Grigorijev, zastopniki ANPI, FIAP, ANPPA, združenja deportirancev v nacistična

taborišča, senator Vidali, poslanka Marija Bernetič, deželni, pokrajinski in občinski svetovavci, predstavniki PSI, PSIUP in KPI člani vodstva Združenja Italija-ZSSR.

Po polaganju vencev, so govorili: za Združenje Italija-ZSSR, tajnica J. Gerbec, za združenje ANPI, predsednik Arturo Calabria in dr. Oleg Ivaniski. Govorniki so se spomnili velikega doprinosu, ki so ga dali padli borci za osvoboditev teh krajev, za stvar miru, demokracije.

Ob tej priliki je predstavnica Italija-ZSSR prebrala seznam 22 borcev, katerih imena so sedaj znana — dočim je ostalih 7 neznanih —

Nadaljevanje

prevajalca. Vse drugo je ostalo pri starem, kar ni treba posebej dokazovati.

Zadnja trditve pa je najbolj nevarna in dejansko izhaja iz pojmovanja levega centra o manjšinah. Manjšina je za levi center skupek individualnosti, ne pa skupnosti, ki ima svoje značilnosti in mora biti kot taka tudi tretirana. Ker jo smatrajo za seštevek oseb, ne pa za pravo skupnost, se v programskih izjavah pravi, da je treba te individualnosti pridobiti za »demokratsko politiko«. To pa pomeni razkosati manjšino na demokrate in nedemokrate. Patent demokracije pa naj bi izdajale stranke levega centra. V tem smislu naj bi služila izjava o točno določeni meji večine, o diskriminaciji proti komunistom in proti vsem, ki se s politiko levega centra ne strinjajo. Skratka pomeni določiti poleg treh že obstoječih kategorij med Slovenci (Tržačani, Goričani in Benečani), še drugi dve: kategorijo simpatizerjev levega centra in kategorijo njegovih nasprotnikov. To naj bi bila torej »demokratska politika« do manjšine.

Morda pa ta »pridobitev« naj bi pomenila še nekaj drugega: stranke levega centra menijo, da Slovenci v celoti niso demokratje in da jih je treba zato pridobiti za »demokracijo«. Če je mišljeno tako, pomeni, da se morajo čutili užaljeni vsi Slovenci, saj so dokazali svojo privrženost načelom demokracije v svoji borbi proti fašizmu in v svojem revolucionarnem oboroženem boju proti nacifašizmu. Patentov o demokratskosti Slovenci ne sprejemajo od nikogar!

Na koncu naj omenimo, da v izjavi ni besedice o beneških Slo-

vencih, kar bi bilo zelo oportuno, ker je znano, da nekatere stranke levega centra (DC, PSDI in PRI) ne priznavajo obstoja slovenske manjšine v videmski pokrajini. Tudi to je negativno v programskih izjavah, ki jih je v imenu DC, PSI, PSDI in PRI podal v petek 18. februarja t.l. dr. Berzanti.

V glanem je to med drugim povedal na torkovi seji tov. Sema, kar je precej razburilo nekatere svetovalce večine, med temi tudi nekatere socialistične tovariše, ki so še pred nekaj meseci podpirali prav te naše teze.

Zaradi navedenih razlogov slovenska narodna manjšina v celoti ne more biti zadovoljna s programom levega centra.

Tržaški občinski svet

tovavci Hreščak, Simčič in on in ker ni sprejela najmanjšega ukrepa v korist kmetijstvu.

»Tako ne more dalje, je poudaril govornik, kajti kmetijstvo je važen gospodarski in družbeni činitelj in kot takega mora tudi občinska uprava upoštevati. Ni mogoče, še dlje ignorirati stvarnosti. V tržaški občini je okrog 1.700 kmetijskih vrtnarskih in cvetličarskih podjetij. Ta podjetja res niso velika, so pa v glavnem specializirana. Pridelki, ki jih kmetovavci, vrtnarji in cvetličarji v glavnem prodajo na tržaškem trgu vržejo letno okrog milijardo lir.

V zadnjem času se je poleg vrtnarstva začelo razvijati tudi cvetličarstvo. Tudi občinska uprava bi morala razvoju te važne panoge posvetiti potrebno skrb. Podpreti

Spomnila se je tudi junaštva heroja Mehdijsa Gusnjenova - Mihajla, ki je padel v Vitovljah 1944, v boju z nacisti.

Uradni list objavil predmetnik slov. srednjih šol

Predsednik republike je pred kratkim podpisal dekret o učnih načrtih, urnikih in izpitih na slovenskih licejih in učiteljskih. Ta dekret je objavljen v Uradnem listu.

To je razveseljiva vest. Med drugim nas ta vest navdaja z upanjem, da bodo odgovorne šolske oblasti s hitrejšim tempom izvajale določila zakona za slovensko šolo. Dosedaj so te oblasti trdile, da ne morejo pristopiti k reševanju položaja učnega osebja na šolah s slovenskim učnim jezikom zato ker ni še dekreta predsednika republike o učnih načrtih, urnikih in izpitih.

Sveža grobova

Tovariš Ernesto Batic, član podlonjerske glasbene skupine je umrl 18. t.m. zvečer ga je neki skuterist povozil na cesti pri Sv. Jakobu v Trstu. Pokojni, ki je sicer stanoval na Ponziani, je več let sodeloval s prej omenjeno podlonjersko skupino.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Svojem izrekamo iskreno sožalje.

* * *

Umrla je Nina Tence, roj. Košuta. Pokopali so jo v sredo popoldne. Na njeni zadnji poti je spremljala velika množica.

Pokojna Nina je bila žena enega od znanih štirih bratov Tence, ki so padli v borbi proti nacizmu.

Svojem izrekamo iskreno sožalje.

bi morala razne iniciative, ki so že v teku in sprožiti še nove.

Statistike dokazujejo, da je tudi pridelek grozdja v tržaški občini večji od pridelka v ostalih občinah tržaške pokrajine. Toda tržaška občinska uprava ni doslej sprejela nobenega ukrepa, ki bi koristil razvoju vinogradništva. Občinskim upraviteljem ni prišlo na misel, da bi organizirali podobne vinske rastvabe kot jih vsako leto prirejajo druge občinske uprave.

Ob koncu svojega govora je tovariš Grbec pripomnil, da se sicer zaveda dejstva, da občina nima dovolj pristojnosti in ne potrebnih sredstev, da pa je vendar trdno prepričan, da bi se dalo z nekaj dobre volje marsikaj narediti ali doseči. Zato, tako je poudaril govornik, je potrebno, da občinska uprava pristopi k delu, k proučevanju in uresničevanju koristnih iniciativ.

Vojna največje zlo

»Če se vprašamo, zakaj je potrebna manifestacija sile v Vietnamu, potem vse kaže, da gre v veliki meri za interese in ugled velike sile«.

»Toda ugled bi si bilo laže in hitreje pridobiti s tem, da bi se velike sile bolj zavzele za reševanje drugih odprtih vprašanj po svetu, tam, kjer je njihova prisotnost zaželena, na primer pri pomoči nezavitem delom Azije, Afrike in Južne Amerike, tam, kjer sta od njihovega odnosa v veliki meri odvisna stabilnost in razvoj v pozitivni smeri«.

Svoj govor pa je Božidar Gorjan končal takole: »Vojna je največje zlo v mednarodnih odnosih. Teže jo je končati kot začeti. Da bi končali vojno, je namreč potrebna hrabrost vseh, ki so zapleteni v vojni spopad.